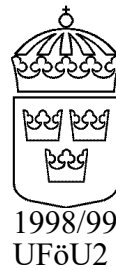


# Sammansatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande

## 1998/99:UFöU2

### Svenskt deltagande i fredsstyrka i Kosovo



---

## Sammanfattning

Det sammansatta utrikes- och försvarsutskottet finner att det är naturligt för Sverige att delta med väpnad styrka i en internationell fredsstyrka i Kosovo. Sverige bör bidra till det internationella samfundets ansträngningar för att få ett stopp på de våldshandlingar och de kränkningar av de mänskliga rättigheterna som pågår i Kosovo samt skapa förutsättningar för att flyktingarna skall kunna återvända till sina hem.

Utskottet tillstyrker därmed propositionens förslag och föreslår att riksdagen medger att regeringen ställer en väpnad styrka till förfogande som ett svenskt bidrag till en internationell fredsstyrka i Kosovo, efter en vapenvila eller en fredsöverenskommelse mellan parterna i konflikten i provinsen Kosovo i Förbundsrepubliken Jugoslavien (FRJ), och efter beslut av Förenta nationernas säkerhetsråd eller av Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) om en sådan styrka.

Såsom regeringen framhåller i propositionen föreligger det i dag betydande osäkerhet om tidsförhållandena, om hur en gemensam insats kan komma att se ut, om vilket mandat den kan verka under samt om hur insatsen skall ledas. Samtidigt är det i händelse av en uppgörelse om eldupphör eller ett fredsavtal av stor vikt att en fredsstyrka kan sättas in med kort varsel. Utskottet tar mot denna bakgrund fasta på regeringens avsiktsförklaring att överlägga med utrikesnämnden före ett regeringsbeslut om att sända en svensk väpnad styrka.

Utskottet konstaterar att ett beslut från FN:s säkerhetsråd eller OSSE utgör den folkrättsliga grunden för insatsen. Detta ligger i linje med Sveriges utrikespolitik och är en förutsättning för att vårt land skall delta med väpnad styrka i internationella fredsfrämjande operationer.

Utskottet konstaterar med tillfredsställelse att det råder grundläggande politisk enighet om att Sverige bör delta i en väpnad internationell fredsstyrka i Kosovo. Vid ett ställningstagande av detta slag är det en styrka att samtliga partier ställer sig bakom riksdagens beslut. Även vid tidigare tillfällen, bl.a. vid beslutet att delta med trupp i IFOR-operationen i Bosnien-Hercegovina, har det funnits en samsyn bland riksdagens partier till stöd för de svenska insatserna. Denna politiska enighet är en styrka för Sverige som internationell aktör och stärker trovärdigheten i vår utrikes- och säkerhetspolitik. Till

## Propositionen

Regeringen föreslår i proposition 1998/99:112 att riksdagen medger att regeringen ställer en väpnad styrka till förfogande som ett svenskt bidrag till en internationell fredsstyrka i Kosovo, efter en vapenvila eller en fredsöverenskommelse mellan parterna i konflikten i provinsen Kosovo i Förbundsrepubliken Jugoslavien (FRJ), och efter beslut av Förenta nationernas säkerhetsråd eller av Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) om en sådan styrka.

## Motionerna

### Motioner med anledning av regeringens proposition 1998/99:112

1998/99:U11 av Birger Schlaug m.fl. (mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om Natos roll i det nu pågående kriget,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vikten av initiativ för att bygga upp samordningskompetens inom FN så att t.ex. Natos roll kan marginaliseras,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att varje insats bör betraktas som unik och därför fordrar nya överväganden och nya beslut i riksdagen vid varje aktuellt tillfälle,
4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vikten av att Sverige vidareutvecklar sin förmåga att sätta in civila och humanitära fredsinsatser.

1998/99:U12 av Göran Lennmarker m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att regeringen bör planera för att det svenska bidraget till en väpnad internationell fredsstyrka i Kosovo bör ha minst en bataljons omfattning samt att det kostnadsmässiga utrymmet för detta bör tillförsäkras i tilläggsbudgeten,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att ett beslut om svensk väpnad styrka i Kosovo – om en vapenvila eller fredsöverenskommelse inte föreligger – måste beslutas av riksdagen och inte kan delegeras till regeringen,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sverige i EU bör verka för att rådets analysenhet för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken ges i uppdrag att tillsammans med kommissionen utarbeta en långsiktig strategi för de kris- och krigsdrabbade länderna i regionen.

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om svenskt deltagande i en internationell fredsstyrka i Kosovo,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om tydliga signaler om ökat stöd till Makedonien, Albanien och Montenegro,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett omfattande program för stöd till och återuppbyggnad av länderna på Balkan,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om stöd till ideella organisationer, folkrörelser och politiska partier i arbetet för kontakt och försoning och bildandet av civila, demokratiska nätverk i det forna Jugoslavien.

## Motion väckt med anledning av regeringens proposition 1998/99:100

1998/99:Fi21 av Göran Lennmarker m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar bidra med en svensk väpnad styrka av en bataljons storlek till en multinationell väpnad fredsstyrka i Kosovo,

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag till finansiering av en hel svensk bataljon i Kosovo.

## Utskottet

### Sammanfattning av propositionen

#### Ärendet och dess beredning

Konflikten i Kosovo i Föbundsrepubliken Jugoslavien (FRJ) har gått in i ett allvarligt skede. I den svåra humanitära och politiska situation som råder är det angeläget att världssamfundet vidtar förberedelser för nödvändiga åtgärder i en förändrad situation, där parterna i Kosovo kommit att acceptera en vapenvila och eventuellt också undertecknat en fredsöverenskommelse.

I ett sådant läge kommer en internationell fredsstyrka att bli nödvändig för att underlätta för flyktingarna att återvända samt för att övervaka och genomföra en vapenvila eller eventuell fredsöverenskommelse. En sådan fredsstyrka skulle sannolikt komma att bestå av trupper från såväl Nato- som icke-Natostater. OSSE och EU kommer sannolikt att ges betydande roller, inte minst för att stärka demokrati och mänskliga rättigheter, bygga upp polisväsende och genomföra val.

Regeringen lämnade den 17 februari 1999 en preliminär och icke bindande avsiktsförklaring till försvarsalliansen Nato, som bekräftade Sveriges intresse av att medverka i en internationell fredsstyrka i Kosovo (KFOR) baserat på ett beslut av FN:s säkerhetsråd och en överenskommelse mellan parterna. Vid alliansens konferens om styrkeuppbyggnad med partnerländerna den 26 februari förklarade Sverige sig berett att delta med lämpliga delar av sin snabbinsatsstyrka (SWERAP) i en sådan fredsstyrka. Den 4 mars meddelade Sverige till Nato att vi avsåg att ställa upp med en del av en bataljon i en

svensk-finsk styrka. Dessa åtgärder skulle möjliggöra en ökad insyn från svensk sida i förberedelserna inför en insats. Härigenom skulle även våra möjligheter stärkas att i ett senare skede få inflytande över styrkans utformning och uppgifter.

Förberedelsearbetet för att ingå i en fredsstyrka har inletts. Diskussioner har ägt rum om den militära strukturen för det svenska deltagandet. I dessa diskussioner har samverkan skett med Försvarmakten.

Det är av stor vikt att en betydande del av den internationella fredsstyrkan kan påbörja sitt uppdrag i omedelbar anslutning till en vapenvila mellan parterna eller en fredsöverenskommelse, när en sådan föreligger. Planering och samordning mellan de stater som kan förväntas ingå i fredsstyrkan har därför också på svensk sida påbörjats innan det finns förutsättningar för att genomföra insatsen.

Ärendet har beretts skyndsamt och regeringen ser det som nödvändigt att redan i detta skede förelägga riksdagen ett förslag till beslut. Ärendet kräver ingen lagstiftning och någon remissbehandling har inte skett.

## Bakgrund

1989 återkallade regeringen i Belgrad det självstyre som provinsen Kosovo åtnjöt inom den dåvarande Socialistiska rådsrepubliken Jugoslavien. Den kosovoalbanska befolkningen, anförd av Kosovos demokratiska förbund, svarade med civilt motstånd. Kriget i andra delar av f.d. Jugoslavien spreds i detta skede inte till Kosovo. Att Daytonavtalet från 1995 om Bosnien-Hercegovina inte innehöll några bestämmelser om Kosovo kan dock ha bidragit till att radikaliserade den kosovoalbanska opinionen.

I början av 1998 utbröt öppna strider mellan de serbiska styrkorna och Kosovos befrielsearmé (UCK), en väpnad rörelse som tidigare inte tilldragit sig någon större uppmärksamhet. Striderna inleddes med att serbiska förband anföll UCK-fästen utanför provinshuvudstaden Pristina. Striderna, som intensifierades under sommaren 1998, ledde bl.a. till att omkring 2 000 människor dödades och att över en kvarts miljon tvingades fly från sina hem.

Striderna och flyktingsituationen gjorde att konflikten i Kosovo snabbt internationaliserades. FN:s säkerhetsråd antog i september 1998, under svenskt ordförandeskap, en resolution som slog fast ett antal krav på parterna. Bland dessa ingick att striderna skulle upphöra, trupper dras tillbaka och åtgärder vidtas, som skulle göra det möjligt för flyktingarna att återvända till sina hem. Efter att Nato i oktober 1998 hotat att genomföra flygbombningar mot FRJ, ingick FRJ:s regering två avtal med OSSE respektive Nato, vilka upprättade OSSE:s verifikationsmission i Kosovo (KVM) samt en flygövervakningsinsats av Nato. Insatserna hade bl.a. till uppgift att bestyrka att de krav som hade ställts av FN:s säkerhetsråd uppfylldes. KVM, som dessutom skulle stödja flyktingarnas återvändande och senare övervaka demokratiska val, skulle bestå av högst 2 000 obebäpnade verifikatörer.

KVM-missionens upprättande och verifikatörernas närvaro bidrog till att minska spänningarna och till att flyktingar kunde återvända. Missionen spelade också en viktig roll genom att undersöka och rapportera om inträffade incidenter. Upprepade brott mot eldupphöravtalet innebar dock att våldet

trappades upp. I januari 1999 utsattes kosovoalbaner i byn Racak för en massaker.

De internationella ansträngningarna att få till stånd en uppgörelse om Kosovos framtida status intensifierades därefter under ledning av den s.k. internationella kontaktgruppen för f.d. Jugoslavien. I Rambouillet utanför Paris ägde förhandlingar rum mellan parterna den 6–23 februari i år, under brittiskt och franskt ordförandeskap. De svåraste frågorna under förhandlingarna gällde dels huruvida en folkomröstning skulle hållas efter tre år för att avgöra om Kosovo skulle få självständighet, dels närvaron av utländsk trupp för att övervaka överenskommelsen.

Sedan förhandlingarna ajournerats utan att något avtal undertecknats ägde en ny förhandlingsomgång rum i Paris den 15–19 mars. Kosovoalbanska representanter undertecknade kontaktgruppens förslag till interimsavtal, men Förbundsrepubliken gjorde det inte. Alltmedan förhandlingarna pågick fortsatte en omfattande serbisk militär uppladdning i och omkring Kosovo. Mot bakgrund av det försämrade säkerhetsläget beslutade OSSE den 19 mars att evakuera samtliga verifikatörer från Kosovo.

Efter Belgradregimens vägran att underteckna kontaktgruppens föreslagna interimsavtal inledde Nato den 24 mars flyg- och robotattacker mot FRJ. Därpå intensifierade serbisk militär och specialpolis samt paramilitära styrkor etniska rensningsaktioner i Kosovo, med resultat att flyktingströmmarna ut ur Kosovo växte explosionsartat.

Utvecklingen i Kosovo inverkar negativt på säkerheten och stabiliteten i regionen, särskilt i Albanien och Makedonien. Den får negativa återverkningar även för den jugoslaviska delrepubliken Montenegro och för förutsättningarna för en demokratisk utveckling i Förbundsrepubliken Jugoslavien i dess helhet.

Det är också uppenbart att utvecklingen i Kosovo och på västra Balkan – liksom internationella åtgärder för att söka åstadkomma fred, säkerhet och demokrati i denna region – har en utomordentligt stor säkerhetspolitisk betydelse också i ett bredare europeiskt och globalt sammanhang, inte minst genom dess effekter på FN och FN:s säkerhetsråd.

### **Svenska humanitära och andra insatser**

Sverige har avsatt 82 miljoner kronor i humanitärt bistånd till Kosovo under 1999. Huvudmottagare är FN:s flyktingkommissarie (UNHCR) som har samordningsansvar för de humanitära insatserna på Balkan. Vidare tog regeringen initiativ till ett internationellt möte i Stockholm i februari i år för att diskutera hur olika former av bistånd kan utformas samt hur givare och andra aktörer kan samverka i syfte att på längre sikt stärka det civila samhället i Kosovo. Sverige deltog också med ett sjuttioal verifikatörer i OSSE:s verifikationsmission.

Ett omfattande bistånd för återuppbyggnad och försoning kommer att krävas när de kosovoalbanska flyktingarna kan återvända. Efter den massflykt och de deportationer som har ägt rum behövs nu internationell samverkan för att bistå de utsatta länderna i regionen och för att solidariskt dela ansvaret för att ta emot flyktingar. I enlighet med UNHCR:s rekommendationer kommer

en ordning med tillfälligt skydd att beredas. Sverige har förklarat sig berett att ta emot upp till 5 000 flyktingar från regionen.

Sverige har sedan länge, bl.a. genom deltagande i fredsbevarande och andra insatser i regionen samt genom omfattande humanitärt bistånd, varit engagerat i fredsprocessen. Det finns ett starkt svenskt intresse av att delta i en eventuell fredsstyrka i Kosovo.

### **Internationell fredsstyrka**

Enligt den planering som förelåg i februari 1999, i anslutning till förhandlingarna i Rambouillet, skulle en internationell fredsstyrka (KFOR) omfatta uppemot 30 000 personer. Insatsen skulle föregås av ett beslut av FN:s säkerhetsråd och hela styrkan – fem förstärkta brigader – bedömdes kunna vara på plats ca 60 dagar efter ett sådant. Större truppbidragare skulle vara Frankrike, Förenta staterna, Italien, Spanien, Storbritannien och Tyskland. Förbanden förutsågs vara utrustade och utbildade för fredsframtvingande uppgifter. Det svenska truppbidraget skulle bestå av en del av en svensk bataljon i en svensk-finsk styrka under ledning av en svensk bataljonschef. Frågan om finansiering av denna styrka behandlades av regeringen i tilläggsbudget till statsbudgeten för år 1999 (prop. 1998/99:100).

Utvecklingen efter den andra misslyckade förhandlingsomgången i Paris har dock inneburit att KFOR-planeringen inte förts vidare. Betydande Nato-styrkor finns emellertid i Makedonien. Efter att ursprungligen haft till uppgift att i ett nödläge kunna bistå vid en evakuering av KVM-missionen har förbanden senare förstärkts för att kunna utgöra förtrupp för en eventuell markinsats.

Det står också klart att en internationell fredsstyrka i Kosovo är en förutsättning både för att flyktingar skall kunna återvända och för att en vapenvila skall kunna bli hållbar. En fredsstyrka skulle vara en förutsättning för OSSE, och sannolikt också för FN, att i samarbete med EU kunna övervaka och samordna genomförandet av en civil del av ett fredsavtal.

Det katastrofala läget i Kosovo kommer uppenbarligen att påverka de uppgifter som i ett första skede skall fastställas för en internationell fredsstyrka. Skyddet av flyktingar, samt det humanitära och återuppbyggnadsinriktade arbetet, torde rimligen komma att stå i centrum. För att fullgöra denna uppgift är det viktigt att fredsstyrkan får ett tydligt mandat i förhållande till andra aktörer på bistånds- och MR-områdena.

En viktig förutsättning för en fredsstyrka av den typ som här behandlas är att en vapenvila råder, eller att parterna har gått med på en fredsöverenskommelse. Det är sannolikt att Nato, genom sin unika kapacitet att organisera en styrka av denna typ och storlek, kommer att spela en central roll. Samtidigt torde deltagande av icke-Natomedlemmar bli av stor politisk betydelse.

Det är politiskt av stor vikt att en insats av detta slag äger rum efter ett beslut av FN:s säkerhetsråd eller eventuellt av OSSE. Därigenom säkerställs att insatsen åtnjuter det breda internationella stöd som torde vara en förutsättning för dess genomförande. Det är också betydelsefullt inför ett sannolikt deltagande av Ryssland.

Den fortsatta utvecklingen i Kosovo kan komma att förändra förutsättningarna för den internationella fredsstyrkan bl.a. med ökade krav på deltagande från militärt alliansfria stater. Tidsförhållanden vad gäller stationeringen av fredsstyrkan, liksom kraven på dess sammansättning, utrustning och storlek, går ännu inte att ange på grund av det osäkra läget. Dessa frågor kan komma att klarna under riksdagsbehandlingen av propositionen. Regeringen kan eventuellt få anledning att återkomma till riksdagen.

### **Avtal**

Sveriges deltagande i en internationell fredsstyrka förutsätts regleras genom ett avtal om deltagande mellan Sverige och den organisation som leder styrkan. Ett sådant avtal skulle även komma att reglera rättslig status för fredsstyrkans personal gentemot truppomottagarlandet samt det interna förhållandet mellan den aktuella organisationen och de stater som ingår i styrkan.

### **Regeringens överväganden**

Regeringen föreslår att riksdagen medger att regeringen ställer en väpnad styrka till förfogande som ett svenskt bidrag till en internationell fredsstyrka i Kosovo, efter en vapenvila eller en fredsöverenskommelse mellan parterna i konflikten i provinsen Kosovo i Förbundsrepubliken Jugoslavien, och efter beslut av Förenta nationernas säkerhetsråd eller av Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) om en sådan styrka.

Som skäl för detta anför regeringen följande. En internationell fredsstyrka i Kosovo är av avgörande betydelse för att flyktingar skall kunna återvända och för att fred och förutsättning för en demokratisk utveckling skall kunna skapas. Sverige kan göra en viktig insats genom att bidra till en sådan styrka. Flyktingåtervändande förutsätter också säkra och stabila förhållanden för de omfattande återuppbyggnadsinsatser som kommer att bli nödvändiga.

Svenskt deltagande i en fredsstyrka i Kosovo skulle ligga i linje med Sveriges redan starka engagemang på Balkan. Insatsen skulle vara av stor betydelse för säkerhet och stabilitet i regionen i dess helhet, liksom för det europeiska säkerhetspolitiska samarbetet.

Regeringen avser att överlägga med Utrikesnämnden före ett regeringsbeslut om medverkan i styrkan.

### **Sammanfattning av motionerna**

Miljöpartiet de gröna anför i partimotion *U11 (mp) yrkande 1* att Natos bombningar mot Förbundsrepubliken Jugoslavien (FRJ) inte var nödvändiga och att dessa på intet sätt bidrar till Kosovokonfliktens lösning. I *yrkande 2* framförs krav på att Sverige skall ta initiativ för att stärka FN:s samordnande kapacitet för fredsfrämjande verksamhet, så att den roll som militärallianser, däribland Nato, har på området kan minska. I motionens *yrkande 3* menar Miljöpartiet att det svenska deltagandet i den aktuella operationen bör betraktas som ett undantag, som främst motiveras av att medverkan från mili-

tärt alliansfria länder bidrar till att minska Natos roll. Frågan om svenskt deltagande i eventuella framtida fredsfrämjande operationer av denna art kommer vid varje enskilt tillfälle att påkalla nya överväganden och beslut i riksdagen. Den svenska huvudlinjen i framtiden bör vidare vara att utveckla kapacitet för humanitära och civila fredsbevarande operationer, snarare än militära, anför det i *yrkande 4*. När det gäller den svåra flyktingsituation som råder anser Miljöpartiet i *yrkande 5* att Sverige bör erbjuda sig att ta emot betydligt fler än de 5 000 flyktingar från regionen.

Moderata samlingspartiet anför i kommittémotion *U12 (m)* att Sverige måste ta sin del av det gemensamma europeiska ansvaret och delta i en eventuell fredsstyrka i Kosovo. Styrkan bör också vara av rimlig storlek. I *yrkande 1* kräver motionärerna att det svenska bidraget till en internationell fredsstyrka uppgår till en hel mekaniserad bataljon. Ett svenskt bidrag av en bataljons storlek säkerställer att den svenska enheten är samordnad och har beredskap att möta svåra situationer.

Motionärerna pekar också på risken att det internationella samfundet måste ta till ytterligare våldsåtgärder för att de kosovoalbanska flyktingarna skall kunna återvända. I en sådan situation skulle även Sverige ha ett ansvar att bära sin del av bördan. Ett svenskt deltagande i en väpnad styrka i Kosovo utan vapenvila eller fredsöverenskommelse kan därför inte uteslutas, även om det i nuvarande situation är oklart hur en sådan insats kan komma att se ut. Motionärerna anför i *yrkande 2* att beslut om svensk truppinsats när det varken finns fredsöverenskommelse eller avtal om eldupphör enbart kan fattas av riksdagen.

I *yrkande 3* framförs att Amsterdampfördraget, som nu trätt i kraft, ger EU bättre möjligheter att bedriva kraftfull utrikes- och säkerhetspolitik. Sverige bör verka för att den gemensamma analysenheten under ministerrådet driver vidare arbetet med att skapa en stabilitetspakt för Balkanregionen i dess helhet.

Folkpartiet liberalerna stöder i partimotion *U13 (fp)* *yrkande 1* regeringens förslag att ställa svensk trupp till förfogande för en internationell fredsstyrka i Kosovo. En sådan styrka är en avgörande förutsättning för att en fredsprocess skall komma till stånd och för att de kosovoalbanska flyktingarna skall kunna återvända. Motionärerna befarar emellertid att behovet av internationell trupp i Kosovo kan bli större än vad som tidigare har beräknats och att det då är viktigt att Sverige har beredskap att snabbt öka insatsen. Regeringen bör vid behov återkomma till riksdagen, anser Folkpartiet.

Folkpartiet framhåller vidare betydelsen av ökat bistånd till de av flyktingkatastrofen hårt drabbade länderna Albanien, Makedonien och Montenegro (*yrkande 5*). Regeringen bör ge tydliga signaler om höjt svenskt stöd därtill. I *yrkande 6* krävs att planeringen för ett omfattande program för återuppbyggnad inleds redan nu, för att kunna sjasättas omedelbart efter ett slut på kriget. Även Serbien bör erbjudas stöd till återuppbyggnad, förutsatt att landet har en demokratisk ledning. På längre sikt bör även stöd till kontakt och försörjning mellan folken ges prioritet, menar Folkpartiet i *yrkande 7*. Ideella organisationer, folkrörelser och politiska partier kan ge viktiga bidrag genom att bilda civila och demokratiska nätverk i det forna Jugoslavien.



Moderata samlingspartiet framför i kommittémotion *Fi21 (m) yrkande 1* att Sverige bör planera för en större medverkan än den regeringen föreslår och ställa en hel bataljon till förfogande för en multinationell fredsstyrka i Kosovo. I *yrkande 2* begärs att regeringen skall presentera förslag till finansiering av kostnaderna för deltagande med en hel bataljon, vilka beräknas uppgå till drygt 400 miljoner kronor 1999.

## Utskottets överväganden

Kriget i Kosovo och utflödet av detta på närliggande stater är en tragedi. Oerhörda grymheter har begåtts mot civilbefolkningen. Striderna och den etniska rensningen har orsakat den största flyktingkatastrofen i Europa sedan det andra världskriget. Varningstecken att händelserna i Kosovo kunde utvecklas till en humanitär katastrof saknades inte. Det är ett misslyckande för hela det internationella samfundet, och därmed även för Sverige, att man inte kunnat förebygga krigsutbrottet och förhindra de etniska rensningarna.

Situationen i Kosovo blev akut efter det att Belgradregimen vid Paris-mötet i mars 1999 förkastat den internationella kontaktgruppens för f.d. Jugoslavien avtalsförslag. När de etniska rensningsaktionerna därefter intensifierades ställdes det internationella samfundet inför det svåra dilemma att antingen stå passivt inför de grova kränkningar som begicks eller tillgripa tvångsmedel. Det framgick vid det laget också att det inte skulle gå att åstadkomma en resolution i FN:s säkerhetsråd. För att få ett stopp på de serbiska övergreppen mot den kosovoalbanska civilbefolkningen inledde Nato, utan beslut i FN:s säkerhetsråd, den 24 mars bombningar mot FRJ.

Sedan förhandlingarna i Rambouillet i februari i år har det inom Nato pågått planering för att upprätta en internationell fredsstyrka med uppgift att övervaka ett freds- eller eldupphöravtal i Kosovo.

Sverige har av tradition varit en konstruktiv och nyskapande aktör i internationellt samarbete. Det svenska engagemanget på Balkan är långvarigt och har bl.a. tagit sig uttryck i vårt deltagande i SFOR-styrkan och dess föregångare Unprofor och IFOR i Bosnien-Hercegovina samt i den nyligen avbrutna Unpredepinsatsen i Makedonien. Under svenskt ordförandeskap i FN:s säkerhetsråd antogs i september 1998 resolution 1199, som dock ignorerades av Belgradregimen. Sverige ger betydande humanitärt stöd till de länder som prövas av flyktingsituationen. Vi ger också bistånd till återuppbyggnad i de krigsdrabbade länderna. Ett stort antal flyktingar från kriget i f.d. Jugoslavien har funnit en fristad i Sverige. Beaktat vårt lands storlek har Sverige väl axlat sin del av ansvaret.

I proposition 1998/99:74 Förändrad omvärld – omdanat försvar framhåller regeringen att det tillhör den svenska säkerhetspolitikens mål att främja internationell fred och samarbete genom att bidra till gemensamma fredsfrämjande och humanitära insatser både i och utom Europa. Riksdagen har vid flera tillfällen ställt sig bakom denna målsättning (senast bet. 1998/99:UFöU1).

Regeringen begär i proposition 1998/99:112 riksdagens godkännande att under vissa villkor bidra med svensk trupp till en gemensam internationell fredsstyrka i Kosovo.

Svensk väpnad styrka får sändas till annat land bl.a. om riksdagen medger det, om det är medgivet i lag som anger förutsättningarna för åtgärden eller om skyldighet att vidta åtgärden följer av internationell överenskommelse eller förpliktelse som har godkänts av riksdagen (RF 10:9). Enligt 1 § lagen (1992:1153) om väpnad styrka för tjänstgöring utomlands får regeringen, utan riksdagens hörande, ställa väpnad styrka till förfogande för fredsbevarande verksamhet utomlands på begäran av Förenta nationerna (FN) eller enligt beslut som fattats av Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE).

Miljöpartiet menar i motion U11 (mp) yrkande 3 att svensk militärs medverkan i insatser av nu aktuellt slag bör betraktas som ett undantag och att beslut om sådant deltagande skall beslutas av riksdagen vid varje enskilt tillfälle.

Motion U12 (m) yrkande 2 berör risken för att vapenvila eller ett fredsavtal inte uppnås och att Sverige likväl kan behöva agera tillsammans med det internationella samfundet. I ett läge där beslut om svensk trupp skall sändas ut utan att en vapenvila föreligger, understryker Moderaterna att ett sådant beslut måste fattas av riksdagen.

Utskottet konstaterar att regeringen i propositionen klart slagit fast att ett villkor för att svensk väpnad styrka, enligt det nu begärda bemyndigandet, skall sändas till Kosovo bl.a. är att en vapenvila råder eller att parterna har ingått ett fredsavtal. Av detta följer att regeringen måste återkomma till riksdagen om omständigheterna skulle ändras och om tidigare i lag givna bemyndigande inte skulle täcka den uppkomna situationen. Utskottet har vid föredragningar av Regeringskansliet och Försvarmakten inhämtat att det pågår planering för olika möjliga händelseutvecklingar.

Enligt utskottets uppfattning är motionärernas önskemål därmed i allt väsentligt redan tillgodosedda. Utskottet anser därför att motionerna U11 (mp) yrkande 3 och U12 (m) yrkande 2 kan besvaras med det anförda.

Regeringen föreslår *i här aktuell proposition* att riksdagen medger att regeringen ställer en väpnad styrka till förfogande som ett svenskt bidrag till en internationell fredsstyrka i Kosovo, efter en vapenvila eller en fredsöverenskommelse mellan parterna i konflikten i provinsen Kosovo i Förbundsrepubliken Jugoslavien (FRJ), och efter beslut av Förenta nationernas säkerhetsråd eller av Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) om en sådan styrka.

Eftersom fredsframtvängande åtgärder kan bli aktuella ligger en sådan insats inte inom ramen för det mandat som regeringen givits enligt lagen (1992:1153) om väpnad styrka för tjänstgöring utomlands.

I samtliga motioner som avgivits med anledning av propositionen stöds förslaget att Sverige, under vissa förutsättningar, skall lämna ett bidrag till en fredsstyrka i Kosovo.

Utskottet finner, i likhet med regeringen, att det är naturligt för Sverige att delta i en internationell fredsstyrka i Kosovo. Det internationella samfundet måste göra allt som står i dess makt för att få ett stopp på de våldshandlingar och de kränkningar av de mänskliga rättigheterna som pågår i Kosovo, samt

skapa förutsättningar för att flyktingarna skall kunna återvända till sina hem. Sverige måste ta sin del av det gemensamma ansvaret för detta.

Såsom regeringen framhåller i propositionen föreligger det i dag betydande osäkerhet om tidsförhållandena, om hur en gemensam insats kan komma att se ut, om vilket mandat den kan verka under samt om hur insatsen skall ledas. Samtidigt är det i händelse av en uppgörelse om eldupphör eller ett fredsavtal av stor vikt att en fredsstyrka kan sättas in med kort varsel. Utskottet tar mot denna bakgrund fasta på regeringens avsiktsförklaring att överlägga med Utrikesnämnden före ett regeringsbeslut om att sända en svensk väpnad styrka.

Utskottet konstaterar att ett beslut om fredsstyrka av FN:s säkerhetsråd eller OSSE skall utgöra den folkrättsliga grunden för insatsen. Detta ligger i linje med Sveriges utrikespolitik och utgör en förutsättning för att vårt land skall delta med väpnad styrka i internationella fredsfrämjande operationer.

Det står i dag inte klart vilken organisation eller vilken konstellation av stater som skall leda en insats, men det förefaller sannolikt att Nato kommer att spela en central roll. Sverige har till Nato lämnat en preliminär och icke bindande avsiktsförklaring att delta i en internationell fredsstyrka. Sverige och Finland har inlett viss samverkan vad avser förberedelser för ett deltagande inom en större internationell styrka.

Det är med tillfredsställelse som utskottet konstaterar att det råder enighet mellan riksdagspartierna om att Sverige bör delta i en väpnad internationell fredsstyrka i Kosovo. Den internationella styrkan förutses ha ett mandat som tillåter fredsframtvängande åtgärder. Att medge att regeringen sänder svensk väpnad trupp på uppdrag i annat land är ett beslut som innebär ett betydande ansvar. Som tragiska erfarenheter har visat kan förluster i människoliv i samband med fredsfrämjande uppdrag inte uteslutas. Vid ett ställningstagande av detta slag är det en styrka att samtliga partier ställer sig bakom riksdagens beslut.

Även vid tidigare tillfällen, bl.a. vid beslutet att delta med trupp i IFOR-operationen i Bosnien-Hercegovina, har det funnits en samsyn bland riksdagens partier till stöd för de svenska insatserna. Denna politiska enighet är en styrka för Sverige som internationell aktör och stärker trovärdigheten i vår utrikes- och säkerhetspolitik.

Utskottet har vid ett flertal tillfällen, senast i betänkande 1998/99:UFöU1 Sveriges säkerhetspolitik, understrukit vikten av att Sverige genom deltagande i fredsfrämjande verksamhet tar sitt ansvar för internationell fred och säkerhet. Förutom att vi har en moralisk skyldighet att bära vår del av en gemensam börda, är sådant deltagande också ett sätt att stärka vår egen säkerhet. Den internationella verksamheten är en av försvarets huvuduppgifter.

I proposition 1998/99:112 Svenskt deltagande i fredsstyrka i Kosovo framhåller regeringen att det på grund av de osäkra omständigheterna inte går att precisera storlek eller sammansättning för det svenska truppbidraget. Regeringen redogör dock för viss planering som Försvarsmakten inledde i samband med Rambouilletförhandlingarna. I årets ekonomiska vårproposition föreslogs vidare finansiering för ett bidrag till en internationell fredsstyrka i Kosovo.

Utskottet har vid föredragningar av Regeringskansliet och Försvarsmakten erfarit att förutsättningarna till viss del förändrats efter det att proposition 1998/99:112 lagts fram. Flera faktorer talar i dag för att efterfrågan på bidrag till den internationella fredsstyrkan sannolikt kommer att bli större än vad som förutsågs i samband med Rambouilletförhandlingarna. De senaste månadernas etniska rensningar i Kosovo har avsevärt försämrat säkerhetsläget, med följd att det kommer att krävas en större och robustare styrka för att de kosovoalbanska flyktingarna skall våga återvända till sina hem. Vidare har den politiska betydelsen av att trupp från icke-Natoländer ingår i den internationella styrkan troligtvis ökat. Det kan därför vara av särskild betydelse att alliansfria länder står för en substantiell del av fredsstyrkan.

Utskottet finner mot denna bakgrund att en större svensk styrka än den som förutsågs vid förhandlingarna i Rambouillet sannolikt kommer att efterfrågas. Vidare har den försämrade säkerhetssituationen höjt de krav som kommer att ställas på den svenska styrkans förberedelser, utrustning och samträning.

Det åligger primärt inte riksdagen att direkt fastställa vilken storlek och sammansättning ett svenskt bidrag till en internationell fredsstyrka skall ha. Samtidigt konstaterar utskottet att ett svenskt bidrag av den omfattning som var aktuell i samband med Rambouilletförhandlingarna – dvs. en del av en svensk bataljon i en svensk-finsk styrka – inte längre är aktuell. Säkerhetsskäl och en sannolikt ökad efterfrågan på svenskt truppbidrag talar för en enhetlig och därmed större svensk styrka.

Utskottet tar fasta på att regeringen avser överlägga med Utrikesnämnden innan ett regeringsbeslut fattas om att sända ut en svensk väpnad styrka till Kosovo. Utskottet utgår också från att regeringen om så är nödvändigt återkommer till riksdagen i finansieringsfrågan.

Med vad ovan anförts anser utskottet att motionerna U12 (m) yrkande 1 och FiU21 (m) yrkande 1 kan anses besvarade.

Folkpartiet liberalerna ställer sig i U13 (fp) yrkande 1 i huvudsak bakom regeringens förslag till svenskt deltagande i en internationell fredsstyrka i Kosovo. Motionärerna befarar dock att det troligtvis kommer att behövas en större internationell styrka än vad regeringen bedömer i propositionen.

Regeringen understryker i propositionen att den fortsatta utvecklingen kan komma att förändra förutsättningarna för den internationella fredsstyrkan. Tidsförhållanden vad gäller stationeringen av fredsstyrkan liksom kraven på dess sammansättning, utrustning och storlek anges därför inte i propositionen.

Utskottet hänvisar till det ovan förda resonemanget om svenskt truppbidrag till fredsstyrka i Kosovo och konstaterar att förutsättningarna har förändrats jämfört med dem som rådde vid Rambouilletförhandlingarna. Ett större svenskt bidrag kan troligtvis komma att efterfrågas.

Motion U13 (fp) yrkande 1 anses vara besvarad med det ovan anförda.

För år 1999 har regeringen i vårpropositionen föreslagit finansiering för de beräknade kostnaderna för ett gemensamt svensk-finskt förband av en bataljons storlek. Eftersom sammansättningen av den svenska styrkan och tidpunkten för dess utsändande i dagsläget inte kan anges, går det heller inte att närmare precisera vilka kostnaderna kan bli. Utskottet förutsätter att regeringen vid behov återkommer till riksdagen i finansieringsfrågan.

Som en följd av detta ställningstagande avstyrker utskottet motion FiU21 (m) yrkande 2.

Miljöpartiet anför i motion U11 (mp) yrkande 1 att Nato inte varit tvingat att utföra bombningar mot FRJ, samt att dessa motverkar en fredlig lösning på konflikten.

Utskottet vill i detta sammanhang ställa sig bakom den inställning till Natos bombningar som regeringen vid upprepade tillfällen gett uttryck för och som det rätt bred politisk enighet omkring, nämligen att ansvaret för det uppkomna läget ligger på regimen i Belgrad och president Milosevic. Det är samtidigt beklagligt att det inte gått att finna enighet i FN:s säkerhetsråd för åtgärder för att stoppa Belgradregimens agerande. Det är grova kränkningar av de mänskliga rättigheterna i form av långvarig terror och övergrepp mot den kosovoalbanska befolkningen som lett till den humanitära katastrof vi i dag står inför. Den jugoslaviska militären och specialpolisen har utfört och utför fortfarande sedan länge planerade operationer som hårt drabbar oskyldiga civila. Förbundsrepubliken Jugoslavien (FRJ) bryter mot internationell humanitär rätt, bindande beslut av FN:s säkerhetsråd och det avtal som ingicks med OSSE i oktober 1998. Det är mot bakgrund av den medvetet orsakade humanitära katastrofen som Nato genomför bombningar mot FRJ.

Det finns inte någon entydig grund i folkrätten för den militära insats som Nato nu genomför. Samtidigt kan grova kränkningar av de mänskliga rättigheterna och folkmord aldrig anses vara ett lands inre angelägenheter. Regimen i Belgrad har också brutit mot flera säkerhetsrådsresolutioner (bl.a. 1160, 1199 och 1203). Natostaternas regeringar beslöt därför ingripa mot övergreppen mot civilbefolkningen i Kosovo. Händelserna i Kosovo och FN:s säkerhetsråds oförmåga att vidta tillräckliga åtgärder understryker behovet av att arbetet med att reformera säkerhetsrådets sammansättning och arbetsformer – särskilt vetorätten – fortsätter.

President Milosevic kan när som helst få ett slut på stridshandlingarna genom att tillmötesgå de tydliga krav som Nato, FN:s säkerhetsråd och EU uppställt. Först och främst krävs ett omedelbart stopp på dödandet och på de militära aktionerna i Kosovo. De jugoslaviska militära styrkorna, polis och paramilitära grupper måste dras tillbaka. FRJ måste vidare ge sitt medgivande till en internationell militär fredsfrämjande närvaro, godta ett ovillkorligt återvändande av alla de människor som har fördrivits samt garantera de humanitära organisationerna obehindrat tillträde. President Milosevic måste vidare på ett trovärdigt sätt ge försäkran om sin beredvillighet att på basis av Rambouilletavtalet utarbeta ett politiskt ramavtal för Kosovo i överensstämmelse med FN-stadgan och folkrätten.

Utskottet anser därmed att motion U11 (mp) yrkande 1 är besvarad.

I motion U11 (mp) yrkande 2 menar motionärerna att Sverige bör verka för att FN:s samordnande roll vid fredsbevarande arbete stärks, bl.a. som motvikt till Nato.

I detta sammanhang vill utskottet framhålla att FN, EU, OSSE, Nato, PFF och EAPR samtliga utgör viktiga byggstenar i den euro-atlantiska säkerhetsstrukturen, och de fyller olika funktioner för att i samverkan bidra till fred och säkerhet på Balkan och annorstädes. FN och FN:s säkerhetsråd spelar en avgörande roll i ansträngningarna att nå en politisk lösning av kriget i Kosovo, samtidigt som Nato är den enda organisation som har kapacitet att leda en större militär fredsfrämjande insats i Europa. I en fredsstyrka i Kosovo kommer deltagandet av alliansfria länder att vara av stor betydelse. Fredsstyrkan måste samtidigt vara tillräckligt stor och robust, och ha en sådan sammansättning som ger ett sådant förtroende att flyktingarna, oavsett etnisk tillhörighet, skall våga återvända och för att kvarboende befolkning skall känna trygghet.

Vidare kan som ett exempel på samarbete mellan organisationerna nämnas det humanitära flyktingarbetet på Balkan – här har FN:s flyktingkommissarie (UNHCR) koordineringsansvaret, och till stöd för och på begäran av UNHCR har Nato tagit på sig logistiska uppgifter i Albanien och Makedonien.

Motion U11 (mp) yrkande 2 anses därmed besvarad.

I motion U11 (mp) yrkande 4 framförs att Sverige bör utveckla sin förmåga att bidra till civila och humanitära fredsinsatser.

Även när det gäller civila insatser vill utskottet framhålla betydelsen av samverkan mellan olika typer av bidrag. Under Kosovokrisen har Sverige utvecklat sin förmåga att snabbt sätta in civila och humanitära insatser och givit över 80 miljoner kronor i humanitärt stöd sedan den nuvarande akuta krisen bröt ut.

Motion U11 (mp) yrkande 4 anses besvarad med vad utskottet ovan anfört.

I motion U12 (m) yrkande 3 framhåller Moderaterna att den gemensamma analysenheten under EU:s ministerråd tillsammans med kommissionen bör utarbeta en långsiktig strategi för Balkan.

Utskottet instämmer i att det är naturligt att enheten för politisk planering och tidig förvarning (analysenheten), som för närvarande håller på att upprättas, ger prioritet åt denna typ av frågor. Målsättningen är att analysenheten skall föra in ett gemenskapsperspektiv i EU:s utrikes- och säkerhetspolitik, såväl på lång sikt som inför och under konkreta kriser. Syftet med analysenhetens förvarningsfunktion är att ge EU bättre möjligheter att på ett tidigt stadium sätta in konfliktförebyggande åtgärder. Kommissionen kommer att vara representerad i analysenheten, vilket borgar för ett nära samarbete.

Därmed anses motion U12 (m) yrkande 3 vara besvarad.

Motion U13 (fp) yrkandena 5, 6 och 7 berör behoven av bistånd till regionen både på kort och lång sikt.

Riksdagen har återkommande understrukit betydelsen av långsiktigheten i stödet till det forna Jugoslavien. Redan 1994 framhöll utrikesutskottet (bet. 1993/94:UU21), mot bakgrund av de då pågående striderna i Bosnien och

med anledning av ett motionsyrkande om en Marshallliknande plan för återuppbyggnad, det principiellt viktiga i att återuppbyggnadsinsatser, och förberedelser för sådana, i sig kan ha en förtroendeskapande effekt även under pågående konflikt.

Utskottet konstaterar att Sverige ger ett betydande stöd till fred och stabilitet på Balkan. Inte minst EU:s s.k. stabilitetspakt erbjuder ett politiskt ramverk för fred och försoning samt integrering i europeiska strukturer. Stabilitetspakten är ett EU-initiativ som Sverige stöder och aktivt medverkat till att utveckla. Genom denna kommer såväl frågor om stöd för mänskliga rättigheter och demokrati som ekonomisk återuppbyggnad, utveckling och samarbete att sättas i fokus. De internationella finansieringsinstituten förbereder en internationell biståndsstrategi för hela regionen. Även EU kommer att få en central roll när det gäller ekonomisk återuppbyggnad, och t.ex. Europarådet kommer att ge viktiga bidrag när det gäller uppbyggnaden av rättsstaten liksom OSSE vad beträffar institutionsuppbyggnaden. Det är givetvis viktigt att dessa insatser samordnas på ett effektivt sätt.

Sett i ett helhetsperspektiv står det klart att Sverige tillhör de länder som visat störst engagemang för fred och säkerhet på Balkan. Detta gäller deltagande med fredsfrämjande trupp, ekonomiskt och humanitärt stöd till regionen samt flyktmottagande i det egna landet. Vårt engagemang för att bidra till en varaktig fred på Balkan är långsiktigt, och stöd till det civila samhället utgör en viktig del i ansträngningarna att verka för fred och försoning samt skapa förutsättningar för bärkraftig ekonomisk utveckling. Ideella organisationer, folkrörelser och politiska partier spelar alla viktiga roller i detta arbete. Ett flertal svenska organisationer är redan i dag verksamma på Balkan. Utskottet, som vill uttrycka tillfredsställelse över de svenska insatser som gjorts på Balkan, har erfaren att regeringen har beredskap att ytterligare höja ambitionsnivån om det skulle visa sig nödvändigt.

Med vad ovan anförts anses motion U13 (fp) yrkandena 5, 6 och 7 vara besvarad.

Med det ovan anförda tillstyrker utskottet propositionens förslag.

## Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *beslut vid truppinsats utomlands*  
att riksdagen förklarar motionerna 1998/99:U11 yrkande 3 och 1998/99:U12 yrkande 2 besvarade med vad utskottet anför,
2. beträffande *styrkans storlek*  
att riksdagen förklarar motionerna 1998/99:U12 yrkande 1, 1998/99:U13 yrkande 1 och 1998/99:FiU21 yrkande 1 besvarade med vad utskottet anför,
3. beträffande *finansiering av styrkan*  
att riksdagen avslår motion 1998/99:FiU21 yrkande 2,

4. beträffande *Natos roll*  
att riksdagen förklarar motion 1998/99:U11 yrkande 1 besvarad med vad utskottet anfört,
5. beträffande *FN:s roll*  
att riksdagen förklarar motion 1998/99:U11 yrkande 2 besvarad med vad utskottet anfört,
6. beträffande *svenska civila och humanitära insatser*  
att riksdagen förklarar motion 1998/99:U11 yrkande 4 besvarad med vad utskottet anfört,
7. beträffande *EU och en strategi för Balkan*  
att riksdagen förklarar motion 1998/99:U12 yrkande 3 besvarad med vad utskottet anfört,
8. beträffande *stöd till länderna på Balkan m.m.*  
att riksdagen förklarar motion 1998/99:U13 yrkandena 5, 6 och 7 besvarade med vad utskottet anfört,
9. beträffande *proposition 1998/99:112 Svenskt deltagande i fredsstyrka i Kosovo*  
att riksdagen antar regeringens förslag till riksdagsbeslut i proposition 1998/99:112 Svenskt deltagande i fredsstyrka i Kosovo.

Stockholm den 3 juni 1999

På sammansatta utrikes- och försvarsutskottets vägnar

*Viola Furubjelke*

I beslutet har deltagit: Viola Furubjelke (s), Henrik Landerholm (m), Tone Tingsgård (s) Åke Carnerö (kd), Göran Lennmarker (m), Christer Skoog (s), Olle Lindström (m), Berndt Ekholm (s), Håkan Juholt (s), Berit Jóhannesson (v), Karin Enström (m), Lars Ångström (mp), Marianne Andersson (c), Karl-Göran Biörsmark (fp), Carina Hägg (s) och Murad Artin (v).

## Särskilda yttranden

### 1. Sveriges position i EU

Henrik Landerholm, Karin Enström, Göran Lennmarker och Olle Lindström (alla m) anför:

Formuleringen i betänkandet sid 11 "...och utgör en förutsättning för att vårt land skall delta med väpnad styrka i internationella fredsfrämjande operationer." strider mot Sveriges position vad avser EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik. Enligt denna är förutsättningen att sådana sker i överensstämmelse med principerna i FN-stadgan och Helsingfors slutdokument



## 2. Svenskt deltagande i fredsstyrka i Kosovo

Berit Jóhannesson och Murad Artin (båda v) anför:

### *Natobombningar och folkfördrivningar*

När Nato inlett bombningarna av Jugoslavien förklarade den amerikanske generalen Wesley Clark att han var förvånad över den folkfördrivning som president Milosevic lät inleda.

I andra sammanhang har Nato förklarat att man länge känt till att Milosevic planerat denna fördrivning av kosovoalbanerna. Det finns fler exempel på att bevekelsegrunderna för Natos ingripande i Kosovokonflikten är motsägelsefulla.

Natos angrepp på Jugoslavien strider på flera punkter mot folkrätten och har lett till en försvagning av FN, ett förödmjukande av Ryssland och givit president Milosevic en förevändning att beordra den folkfördrivning och de brott mot mänskliga rättigheter som den jugoslaviska regeringen nu begår i Kosovo.

Det står alldeles klart att Natos bombningar inte förverkligar det som folkrätten åsyftar. Något effektivt försvar av de mänskliga rättigheterna har de inte inneburit.

### *Natos förändrade roll*

Under kriget i Jugoslavien har det klart framkommit att det finns krafter inom Nato som undviker att försöka nå enighet inom FN. Därigenom försvagas FN-systemet samtidigt som Natos ställning förstärks. Nato har efter det kalla krigets slut omdefinierat sin egen roll och ställning i världen. Tidigare var Nato en försvarsallians, där ett angrepp på ett enskilt land skulle uppfattas som ett angrepp på alliansen i dess helhet. I dag har Nato övergått till att själv angripa enskilda länder utanför alliansen. Genom att själv ikläda sig de uppgifter och befogenheter som ankommer på FN har Nato inte bara försvagat FN, utan också ersatt sin defensiva hållning gentemot omvärlden med en aggressiv. Nato kan självklart aldrig, som nu skett i Kosovokonflikten, på eget bevåg ersätta FN. Genom att nu göra detta har Natoländerna demonstrerat och förstärkt sin militära och politiska maktställning i världen på FN:s bekostnad.

## 3. Svenskt deltagande i fredsstyrka i Kosovo

Lars Ångström (mp) anför:

Det är viktigt att starkt kritisera och fördöma den serbiska nationalistiska regimen såsom ansvarig för folkfördrivningen, massmördandet och brott mot mänskligheten i Kosovo. Vi beklagar också djupt det faktum att vetorätten i FN:s säkerhetsråd omöjliggjort ett FN-ingripande. Samtidigt är det viktigt att

också konstatera det faktum att Natos beslut om att militärt angripa en suverän stat inte har något stöd i internationell rätt. Vi kan konstatera att Natos bombangrepp i flera avseenden varit kontraproduktiva. De har stärkt den nationalistiska regimen i Belgrad, de har inneburit ett prejudikat för hur andra länder kan komma att agera i framtiden och de har medfört ett stort lidande för den serbiska civilbefolkningen. I skydd av bomberna har den serbiska regimens mördande och folkfördrivning av kosovoalbaner fullföljts. Det är oriktigt att som regeringen gör påstå att Nato tvingades att börja bomba. Beslutet var helt frivilligt och fattat utifrån Natos egna motiv, där den egna prestigeförlusten efter att ha hotat och inte blivit åtlydd ej får underskattas.

Miljöpartiet anser att vetokulturen i FN:s säkerhetsråd måste förändras så att inte enskilda stater med olika nationella motiv kan förhindra FN från att ingripa för att förhindra brott mot mänskligheten såsom massmord, folkfördrivning och folkmord. FN måste förbli den organisation som i dessa situationer exklusivt innehar den legitima rätten att när så är nödvändigt hota med eller använda våld.

Miljöpartiet anser också att misslyckandet med att föregripa inbördeskrigen i det forna Jugoslavien med all önskvärd tydlighet illustrerar det internationella samfundets oförmåga att med civila insatser aktivt förebygga krig. När beslutet om att föra in 2 000 civila OSSE-observatörer i Kosovo fattades var det en för situationen alldeles för låg styrka. Men i förhållande till medlemsländernas beredskap visade det sig vara en alldeles för hög ambitionsnivå. Det blev aldrig mer än 1 400 observatörer. Sveriges bidrag var endast 74 personer. Det tål att jämföras med de beslut om en militärt dominerad fredsstyrka som nu fattas efter det att folkfördrivningen och massmördandet till stora delar fullföljts. Då finns plötsligt resurser att föra in 40 000–50 000 man och Sverige är berett att ställa upp med upp till 800 man.

Slutsatsen är att vi måste lämna fokuseringen på att med militära medel hantera kriser när det för alltför många människor är för sent, för att i stället med i första hand civila medel aktivt föregripa väpnade konflikter och brott mot mänskligheten. Militärt våld i FN:s regi måste i möjligaste mån förbli ett komplement till och garanten för trovärdigheten i ett resolut och aktivt förebyggande arbete.

Sammanfattning.....	1
Propositionen.....	2
Motionerna .....	2
Utskottet .....	3
Sammanfattning av propositionen.....	3
Ärendet och dess beredning .....	3
Bakgrund.....	4
Svenska humanitära och andra insatser .....	5
Internationell fredsstyrka.....	6
Avtal.....	7
Regeringens överväganden .....	7
Sammanfattning av motionerna .....	7
Utskottets överväganden .....	9
Hemställan .....	15
Särskilda yttranden .....	16
1. Sveriges position i EU .....	16
2. Svenskt deltagande i fredsstyrka i Kosovo .....	17
3. Svenskt deltagande i fredsstyrka i Kosovo .....	17